

EDUKACJA GLOBALNA

Warsztaty dla nauczycieli w ramach projektu

**„Połącz to! Świat zależy od nas –
my zależymy od świata”**

Opracowanie: Magdalena Bergmann, Dorota Kondrat

Fundacja Instytut Edukacji Kreatywnej INEK

Niniejszy utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz: Magdalena Bergmann, Dorota Kondrat - Fundacja Instytut Edukacji Kreatywnej INEK. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2014. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

CZYM JEST EDUKACJA GLOBALNA?

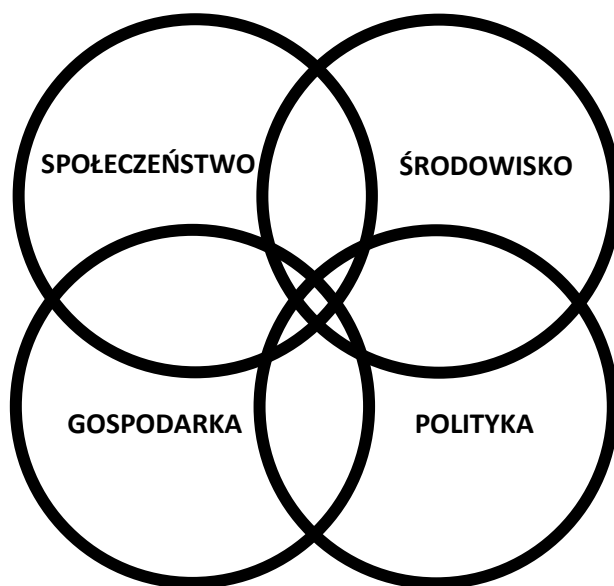
Według definicji wypracowanej wspólnie w 2010 r. przez ekspertów z MEN, MSZ i ORE edukacja globalna to:

„część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza jego zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności łączących ludzi i miejsca. Jej celem jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych”¹

Obszar edukacji globalnej jest tak szeroki, jak charakter zjawisk ogarniających swoim zasięgiem państwa, kontynenty i cały świat. W szczególności zaś zajmuje się:

- wyjaśnianiem **przyczyn i konsekwencji** zjawisk o charakterze globalnym
- przedstawianiem **perspektywy i sytuacji Globalnego Południa**: krajów Afryki, Ameryki Płd. i części Azji, w których kumuluje się wiele negatywnych konsekwencji globalizacji (nazywanych często „Trzecim Światem” lub „krajami rozwijającymi się”)
- uczeniem **rozumienia świata** jako złożonego i dynamicznego systemu
- kształtowaniem **krytycznego myślenia** i zmiany postaw jednostkowych
- ukazywaniem **wpływu** jednostki na globalne procesy i procesów na jednostkę

Mówiąc o **globalizacji**, najczęściej mamy na myśli ogół powiązanych ze sobą procesów występujących w skali światowej, a dotyczących czterech zasadniczych obszarów – **społeczeństwa, środowiska, gospodarki i polityki**. Sygnały i procesy globalizacji dają o sobie znać w wielu obszarach codziennego życia: pracy, nauce, czasie wolnym, zakupach i konsumpcji, podróżach, uczestnictwie politycznym, itp.

¹ Źródło: http://fed.home.pl/teg/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=11&Itemid=178

DLACZEGO MÓWIMY O EDUKACJI GLOBALNEJ?

- jak już wspomniano powyżej, zależności pomiędzy częściami świata i zachodzącymi w nich procesami **zacieśniają się**, wywierając duży wpływ na życie jednostek, grup, rodzin, społeczności lokalnych
- globalizacja tworzy **szanse, ale i zagrożenia**, których warto być świadomym
- celem edukacji jest przygotowanie młodego człowieka do **radzenia sobie we współczesnym świecie** – powinno ono uwzględniać też aspekty globalne
- rośnie **zaangażowanie Polski w życie społeczności międzynarodowej** (UE, NATO, ONZ) i pomoc udzielana krajom Globalnego Południa – by zrozumieć sens tego zaangażowania i pomocy konieczna jest rzetelna informacja

DLACZEGO GLOBALNE POŁUDNIE?

http://globalyearofinsight.com/media/theblessing/artwork/CHAP_05_Low/global_south_low-rez.jpg

Mianem Globalnego Południa określa się **kraje Ameryki Płd., Afryki i części Azji**. Mimo, iż mieszka w nich większość ludności świata, borykają się z wieloma złożonymi problemami społecznymi, gospodarczymi i politycznymi: ubóstwem, brakiem dostępu do podstawowych zasobów (woda, żywność, schronienie) oraz praw obywatelskich (np. prawo do edukacji, opieki zdrowotnej, równego traktowania ze względu na płeć, konfliktami społecznymi (wojny, zorganizowana przestępczość, terroryzm), deficytami demokracji i jednocześnie niewydolnością instytucji publicznych (korupcja, anarchia). „Globalne Południe” to propozycja nazywania tych obszarów świata **bez negatywnego wartościowania** (jak w przypadku zdomowionego w wielu językach określenia „Trzeci Świat”) albo **wprowadzania w błąd co do rzeczywistej w nich sytuacji** („kraje rozwijające się”, w których rozwój jest de facto utrudniony).

OBSZARY I ZAGADNIENIA EDUKACJI GLOBALNEJ

- zrównoważony rozwój
- ochrona środowiska
- prawa człowieka
- warunki życia i dostęp do zasobów
- sprawiedliwość społeczna i dobrobyt
- zapobieganie i rozwiązywanie konfliktów
- relacje między kulturami, narodami, religiami
- odpowiedzialna konsumpcja i gospodarowanie zasobami

JAK WŁĄCZYĆ ZAGADNIENIA EDUKACJI GLOBALNEJ DO PRAKTYKI EDUKACYJNEJ?

Treści programowe przedmiotów są bardzo obszerne i niekiedy można spotkać się z uwagami nauczycieli, że ciężko je zrealizować w istniejących ramach czasowych. Czy w takiej sytuacji można pozwolić sobie na dodatkowe obciążenie merytoryczne i czasowe, jakim jest edukacja globalna? Poniżej podano kilka możliwych sposobów włączania elementów edukacji globalnej do codziennej pracy z uczniami bez konieczności ponoszenia dodatkowych nakładów czasowych:

- **w już istniejących programach nauczania występuje wiele zagadnień**, do których można podejść z perspektywy edukacji globalnej – wykorzystać jako metaforę, ukazać długofalowe konsekwencje, pokazać analogię z innym problemem
- **przy pracy metodą projektu edukacyjnego** można zwrócić uwagę uczniów na to, iż sprawa czy problem, którą chcieliby się zająć (np. zanieczyszczenie lokalnego środowiska), ma szerszy kontekst i zachęcić do jego odkrywania
- **w kształceniu zawodowym** – przy okazji dyskusji nad ważnymi dla uczniów zagadnieniami wskazywać wzajemne związki pomiędzy globalnymi procesami a sytuacją pracowników, pracodawców, używanymi narzędziami i technologiami, sposobami wytwarzania dóbr, rynkami zbytu
- **w trakcie wycieczek szkolnych i wizyt w instytucjach kultury** – w miarę możliwości ujmować w programie wizyty w miejscach ciekawych z punktu widzenia zagadnień edukacji globalnej (np. środowiska naturalnego, relacji między kulturami); w wielu muzeach prowadzone są praktyczne warsztaty i lekcje muzealne, które dla uczniów mogą być bardziej atrakcyjnym źródłem wiedzy niż tradycyjne oprowadzanie
- **wolontariat i współpraca z organizacjami pozarządowymi** – coraz więcej szkół korzysta z nich; pośród problemów, którymi zajmują się organizacje jest wiele takich, które można pokazać uczniom przez pryzmat spraw globalnych (np. ochrona środowiska, prawa człowieka, pomoc krajom Globalnego Południa) i zachęcać go zaangażowania w nie metodą małych kroków („nie zbawisz świata od zaraz, ale możesz nagłośnić problem w szkole albo pomóc konkretnej osobie”)

Znakomitą okazją do angażowania uczniów w inicjatywy w zakresie tematyki globalnej może być odbywający się od kilku lat na całym świecie **Tydzień Edukacji Globalnej**. W 2014 r. będzie on przypadać na okres 15-23 listopada. W Polsce w szkołach różnych szczebli nauczania realizowane są różnorodne imprezy, zaplanowane i przygotowane przez uczniów: m.in. dyskusje, gry strategiczne, spektakle, warsztaty umiejętności praktycznych, pokazy prac plastycznych, rękodzieła i odzieży, czy wreszcie filmów, reportaży i sond ulicznych realizowanych przez zespoły uczniowskie.

POLECANE LINKI I LITERATURA

W obecnej chwili istnieje wiele podręczników i stron internetowych poświęconych edukacji globalnej. Są one opublikowane na otwartych licencjach, dzięki czemu można z nich korzystać bezpłatnie. Oto wybrane publikacje i strony przydatne szczególnie w pracy nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych:

Publikacje:

- **„Edukacja globalna w szkole”**, Gabriela Lipska-Badoti, Barbara Rostek, Paulina Szczygieł, Jędrzej Witkowski, Centrum Edukacji Obywatelskiej i Polska Akcja Humanitarna, 2011 r.
http://www.men.gov.pl/images/stories/pdf/ceo_educacja_globalna_2011_www.pdf
- **„Edukacja globalna na lekcjach przedmiotowych”**, Anna Kucińska, Marcin Wojtalik, współpraca Anna Okińczyc, Polska Akcja Humanitarna 2010 r.
www.pah.org.pl/m/1276/PAH_educacja-globalna-na-lekcjach.pdf
- **„Przewodnik po edukacji globalnej. Poradnik dla edukatorów: jak rozumieć i realizować edukację globalną”**, Alicia Cabezudo, Christos Christidis, Miguel Carvalho da Silva i in., Grupa Zagranica, 2012 r.
http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/GE/GE-Guidelines/Global_Education_Guidelines_PL.pdf
- **„Świat na wyciągnięcie ręki. Scenariusze zajęć z zakresu edukacji globalnej na godziny wychowawcze”**, Ali Badoti, Magdalena Fac-Bal, Izabela Jaskółka-Turek i in., Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2011 r.
http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/CEO/davBinary/Publikacje/ceo_swiat_na_wyciagniecie_reki.pdf

Strony internetowe nt. edukacji globalnej:

- www.eg.edudemo.org.pl – serwis Fundacji Edukacja dla Demokracji
- www.ceo.org.pl/pl/globalna - serwis Centrum Edukacji Obywatelskiej
- www.pah.org.pl/o-pah/115/educacja_globalna - serwis Polskiej Akcji Humanitarnej
- www.tydzienedukacijglobalnej.pl – serwis Tygodnia Edukacji Globalnej
- www.edukacjaglobalna.ore.edu.pl – serwis Ośrodka Rozwoju Edukacji
- www.e-globalna.edu.pl – elektroniczny podręcznik modułowy do edukacji globalnej
- www.eduglob.zrodla.org – serwis Ośrodka Działań Ekologicznych Źródła
- www.globalnepoludnie.pl – bieżące informacje z krajów Globalnego Południa